

Sistemik Risk Veri Takip Sistemi Veri Formu

Sıkça Sorulan Sorular

Sistemik Risk Veri Takip Sistemi nedir?

Finansal istikrarı sağlayıcı yönde para ve döviz piyasaları ile ilgili düzenleyici tedbirleri almak, Merkez Bankasının temel görevleri arasındadır ve sektörlerin döviz pozisyonlarını etkileyen işlemlerin yakından takibini gerektirmektedir. Bu kapsamda, mevcut veri tabanlarımıza dayanan takip sisteminin güçlendirilmesi amacıyla, Bankamız bünyesinde, firma bazında yabancı para pozisyonunun izlenebilmesini hedefleyen kapsamlı bir veri seti çalışması başlatılmıştır.

Bu çerçevede, 15 milyon ABD doları ve üzerinde döviz cinsinden borcu bulunan firmaların döviz pozisyonlarını etkileyen işlemlerinin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası bünyesinde kurulan Sistemik Risk Veri Takip Sistemi ile izlenmesine karar verilmiştir.

Sistem kapsamına giren firmaların Merkez Bankası tarafından belirlenen veri formundaki bilgileri, kurumsalizleme@tcmb.gov.tr adresine e posta ile bildirmeleri gerekmektedir. Bildirimler, aylık hesap dönemleri itibarıyla yapılacaktır.

Sistemik Risk Veri Takip Sistemi ile ilgili mevzuat nedir?

1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nun 44. maddesinde 28.11.2017 tarih ve 7061 sayılı Kanun'la aşağıdaki değişiklikler yapılmış ve Merkez Bankasının gerçek ve tüzel kişilerden döviz pozisyonunu etkileyen işlemlerine ilişkin bilgi isteme yetkisi düzenlenmiştir. "Gerçek ve tüzel kişilerden bilgi isteme yetkisi:

MADDE 44- Banka, gerçek ve tüzel kişilerin döviz pozisyonunu etkileyen işlemlerini izlemek amacıyla belirleyeceği gerçek ve tüzel kişilerden her türlü bilgi ve belgeyi istemeye yetkilidir. İstenilecek bilgi ve belgelerin kapsamı, toplanma ve izlenme yöntemi, doğruluğunun denetimi, paylaşımı, destek hizmeti temini de dâhil olmak üzere usul ve esaslar Bankaca belirlenir.

Bu maddenin uygulanmasında destek hizmeti kuruluşu çalışanları hakkında da bu Kanunun 35 inci maddesi ve 68 inci maddesinin (II) numaralı fıkrasının (a) bendi hükümleri tatbik olunur." Aynı değişiklikler kapsamında 1211 sayılı Kanunun 68 inci maddesine aşağıdaki (IV) numaralı fıkra eklenmiştir.

"IV- Bu Kanunun 44 üncü maddesi uyarınca Bankaca istenilen bilgi ve belgeleri vermeyen, gerçeğe aykırı veren veya belirlenen usul ve esaslara aykırı olarak veren gerçek kişiler ile tüzel kişilerin görevli ve ilgilileri hakkında bin günden iki bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur." Söz konusu Kanun değişiklikleri, 5.12.2017 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ayrıca, 17.02.2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Döviz Pozisyonunu Etkileyen İşlemlerin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tarafından İzlenmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" ile istenilecek bilgi ve belgeler, bu bilgi ve belgelerin kapsamı, toplanma ve izlenme yöntemi, paylaşımı, doğruluğunun denetimi ve konuya ilişkin destek hizmeti teminine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Söz konusu Yönetmelik'in bazı hükümleri, 19.09.2018 ve 24.02.2021 tarihlerinde Resmi Gazete'de "Döviz Pozisyonunu Etkileyen İşlemlerin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tarafından İzlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" yayımlanarak revize edilmiştir.

Sistem kapsamında veri bildirim yükümlülüğü nasıl belirleniyor?

Döviz Pozisyonunu Etkileyen İşlemlerin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tarafından İzlenmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 5. maddesi ile firmaların bildirim yükümlülüğü koşulları belirlenmiştir. Buna göre, yurtiçinden ve yurtdışından sağlanan yabancı para nakdi krediler ile dövize endekli kredilerinin toplamı ilgili aylık hesap döneminin son işgünü itibarıyla 15 milyon ABD doları ve üstünde olan firmalar, veri formu ile talep edilen bilgileri, açıklama formuna uygun olarak Merkez Bankasına bildirmekle yükümlüdür.

Bu çerçevede firmalar, her ayın son günü itibarıyla varsa son hesap dönemine ilişkin TMS'lere göre hazırlanan finansal durum tablosu, TMS'lere göre hazırlanmış finansal durum tablosunun bulunmaması durumunda vergi mevzuatı çerçevesinde kamu idarelerine sunulmak üzere hazırlanan bilançolarında yer alan yabancı para kredi tutarı toplamı 15 milyon ABD doları ve üzerinde ise bildirimle yükümlü olmaktadır.

Özel hesap dönemine sahip firmalar için sistem kapsamında veri bildirim yükümlülüğü nasıl belirleniyor?

Bildirim yükümlülüğü aylık hesap döneminin son iş günü itibarıyla belirlendiği için özel hesap dönemine sahip firmaların bildirim yükümlülüğü de Döviz Pozisyonunu Etkileyen İşlemlerin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tarafından İzlenmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 5. Maddesi çerçevesinde (normal hesap dönemine sahip firmalar ile aynı şekilde) belirlenir ve sona erer.

Bildirim yükümlülüğü hangi finansal tablolar uyarınca belirleniyor?

Döviz Pozisyonunu Etkileyen İşlemlerin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tarafından İzlenmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 5 / 2 maddesi uyarınca, bildirimle yükümlü olup olunmadığının belirlenmesinde, firmanın yabancı para nakdi kredileri ile dövize endeksli kredileri toplamı hesaplanırken varsa son hesap dönemine ilişkin TMS'lere göre hazırlanan finansal durum tablosu, TMS'lere göre hazırlanmış finansal durum tablosunun bulunmaması durumunda vergi mevzuatı çerçevesinde kamu idarelerine sunulmak üzere hazırlanan bilanço dikkate alınır.

Bildirim yükümlülüğü ne zaman sona eriyor?

Döviz Pozisyonunu Etkileyen İşlemlerin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tarafından İzlenmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 5 / 3 maddesi uyarınca, bildirimle yükümlü olan firmanın, yabancı para cinsinden toplamı Bankaca tanımlanan sınırın altında kalması durumunda, müteakip yıllık hesap döneminden itibaren bildirim yükümlülüğü sona erer. Ancak firmanın müteakip yıl içinde yurtiçinden ve yurtdışından sağladığı yabancı para nakdi krediler ile dövize endeksli kredilerinin toplamı ilgili aylık hesap döneminin son işgünü itibarıyla 15 milyon ABD doları ve üstünde olursa ilgili aydan itibaren yeniden bildirim yükümlülüğü oluşur.

Örnek:

1. 31.12.2020 tarihinde YP kredileri toplamı 15 milyon ABD doları ve üzerinde olan firmanın, borcu 28.02.2021 hesap dönemi itibarıyla belirlenen limitin altına düştüğünde, bildirim yükümlülüğü 2021 yılı Şubat, Mart Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim, Kasım, Aralık hesap dönemleri için devam etmekte, 31.01.2022 tarihli hesap dönemi için ise (borcun 31.12.2021 hesap dönemi itibarıyla belirlenen limitin altında olması durumunda) sona ermektedir.
2. 31.12.2020 tarihinde YP kredileri toplamı 15 milyon ABD doları ve altında olan firmanın, borcu 31.03.2021 hesap dönemi itibarıyla belirlenen limitin üzerine çıktığında, 2021 yılı Mart Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim, Kasım, Aralık hesap dönemleri için bildirim yükümlülüğü doğmaktadır. 31.01.2022 tarihli hesap dönemi için ise (borcun 31.12.2021 hesap dönemi itibarıyla belirlenen limitin altında olması durumunda) sona ermektedir.

Verilerin doğruluk denetimi için Bağımsız Denetim Sözleşmesi yapılıyor mu?

24.02.2021 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan "Döviz Pozisyonunu Etkileyen İşlemlerin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tarafından İzlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" uyarınca 17.02.2018 tarihli Yönetmelik'in bağımsız denetimi düzenleyen hükümleri yürürlükten kaldırılmış olup, Ocak 2021 hesap döneminden başlamak üzere bildirim yapılacak verilerin doğruluk denetiminde bağımsız denetim süreci yer almayacak; bu çerçevede yapılacak olan bildirimler için bağımsız denetim sözleşmesi düzenlenmeyecektir.

2020 yılı üç aylık raporlamaları için veri bildirimleri ve bağımsız denetim nasıl yapılıyor?

2020 yılı raporları için veri bildirimleri, mevcut durumda olduğu gibi, www.tcmbveri.gov.tr adresi üzerinden Sistemde bulunan açıklama formu ve kullanıcı kılavuzunda yer alan açıklamalar doğrultusunda, belirlenen tüm adımlar izlenerek eksiksiz yapılır.

2021 yılında üç aylık ve haftalık raporlama devam edecek mi?

2021 yılında üç aylık ve haftalık sıklıkta raporlama uygulamasına son verilmiştir.

Yükümlü firmalar, son olarak 2021 yılı yıllık (4. Çeyrek) formlarını ve bağımsız denetim süreçlerini tamamlayacaktır. Haftalık bildirimler ise 21.02.2021 tarihi itibarıyla son kez gerçekleştirilecektir.

Bu süreçte, "www.tcmbveri.gov.tr" adresi 2020 yılı yıllık raporlarının bildirimleri ve bağımsız denetimleri tamamlanana kadar çeyreklik veri bildirimleri için kullanılmaya devam edecektir. Özel hesap dönemine sahip olan firmalar da aynı süreçleri tamamlayıncaya kadar aynı adresten çeyreklik bildirimlerini ve bağımsız denetim süreçlerini tamamlayacaktır.

2021 yılında veri bildirimleri nasıl ve hangi sıklıkta yapılıyor?

Firmalar, yükümlülük altına girdikleri aydan itibaren, her ayın son günü itibarıyla hazırladıkları veri formlarını en geç müteakip ayın son gününe kadar "kurumsalizleme@tcmb.gov.tr" e-posta adresine aylık olarak bildireceklerdir.

Örneğin 31.01.2021 tarihinde sona eren aylık hesap dönemi itibarıyla hazırlanan raporlar, 28.02.2021 tarihine kadar tarafımıza raporlanacaktır. İstisnai olarak yalnızca 2021 yılı Ocak ayına ilişkin rapor, 2021 yılı Şubat ayı raporu ile birlikte 31 Mart 2021 tarihine kadar gönderilebilecektir.

Aylık raporlamalar, 2020 yılı çeyreklik bildirimleri ile ilgili tüm süreçler tamamlandığında ilan edilen ileri bir tarihte "www.tcmbveri.gov.tr" adresinden gerçekleştirilecektir. Ancak ilan edilecek tarihe kadar aylık raporlar kurumsalizleme@tcmb.gov.tr adresine gönderilecektir.

Veri bildirimlerinin ne zamana kadar tamamlanması gerekiyor?

Döviz Pozisyonunu Etkileyen İşlemlerin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tarafından İzlenmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca Veri formu, belirlenen finansal raporlama çerçevesine uygun olarak aylık hesap dönemleri için hazırlanır, bildirimler en geç müteakip ayın son gününe kadar tamamlanır.

Raporlar hangi finansal raporlama çerçevesine göre hazırlanacak?

2021 yılı içinde hazırlanacak olan aylık raporlar, vergi idaresine gönderilmek üzere hazırlanan finansal tablolar ile uyumlu olarak hazırlanacaktır. Diğer taraftan 2020 yılı yıllık raporları, daha önceki raporlarda olduğu gibi, TFRS, BOBIFRS kurallarına uygun olarak hazırlanacaktır.

Merkez Bankası verilerin denetimini ne şekilde gerçekleştiriyor?

Banka nezdinde bulunan çeşitli veri tabanları ile firma tarafından bildirilen verilerin çapraz kontrollerini gerçekleştirilir, bununla birlikte verilerin mantıksal kontrolleri de gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, ihtiyaç duyulması halinde Banka tarafından yükümlüler nezdinde denetim yapılır.

Sistemik Risk Veri Takip Sistemini kimler kullanıyor?

Sistemin kullanıcıları Merkez Bankası ve firmalara olarak belirlenmiştir. Firma, Yönetmelik'in 4 üncü maddesinin g bendinde " Bildirimle yükümlü olan gerçek kişiler ile 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununda tanımlanan banka ve finansal kuruluşlar haricindeki özel hukuk tüzel kişilerini, büyükşehir belediyeleri ve belediyeler ile bunların bağlı işletme ve idareleri ile sermayelerinin yarısından fazlasına tek başına veya birlikte sahip oldukları iktisadi teşebbüslerini, kamu iktisadi teşebbüslerini ve yükseköğretim kurumları" olarak tanımlanmıştır.

Girişi yapılan verilerin güvenliği nasıl sağlanıyor?

Döviz Pozisyonunu Etkileyen İşlemlerin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tarafından İzlenmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 11. maddesi uyarınca toplanan verilerden kişisel ve özel nitelikte olanlar yayınlanmamakta ve açıklanmamaktadır. Ayrıca 1211 sayılı Kanun'un 35 ve 68 inci maddeleri uyarınca verilerin gizliliği koruma altına alınmıştır.

Firma yönetiminin verilerin doğruluğu ile ilgili sorumluluğu nedir?

Döviz Pozisyonunu Etkileyen İşlemlerin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tarafından İzlenmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 5 inci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca firma yönetimi Bankaya bildirecek verilerin tam ve doğru olmasından sorumludur. Bu çerçevede veri bildirimini yapılmaması, doğru veya eksiksiz gerçekleştirilmemesi durumlarında 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanununun 68 inci maddesi gereğince işlem başlatılabilir.

Veri girişlerinin zamanında yapılmaması sonucunda yaptırım var mıdır?

Veri bildirimini yapılmaması, doğru veya eksiksiz gerçekleştirilmemesi durumlarında 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanununun 68 inci maddesi gereğince işlem başlatılabilir.

Sistem ile ilgili sorular ve sorunlar TCMB'ye nasıl iletilecektir?

Sistem ile ilgili sorular 444 44 66 numaralı iletişim merkezi hattından ve iletisim@tcmbveri.gov.tr adresinden iletilebilecektir.

Bazı firmalar temin ettikleri kredileri ilişkili kuruluşlara aktarmaktadır. Bu durumda SRVTS kapsamında bildirim yükümlüsü hangi firma olmaktadır?

Bildirim yükümlülüğünün belirlenmesinde hukuken krediyi alan gerçek ya da tüzel kişi esas alınacaktır. Bu çerçevede her ne kadar kredi başka bir firmaya aktarılmış olsa da, kredi borçlusu olarak kayıtlı olan firma bildirimle yükümlü olacak ve veri formunu belirlenen raporlama çerçevesine uygun olarak raporlayacaktır.

Bildirim yükümlülüğünün belirlenmesinde ilişkili kuruluşlara borçlar dikkate alınacak mıdır?

SRVTS uygulamasında bildirim yükümlülüğü, Banka ve Banka Dışı Finansal Kuruluşlardan temin edilen krediler uyarınca belirlenmektedir, belirlenen limitin üzerindeki kredilerin temin edildiği ilişkili kuruluş banka ve banka dışı finansal kuruluş ise bildirim yükümlülüğü oluşacaktır.

Bildirim yükümlülüğünün belirlenmesinde gayri nakdi krediler içerilecek midir?

Yönetmelik'in 5 inci maddesinin 1 inci fıkrası uyarınca yükümlülük, yurt içinden ve yurt dışından sağlanan yabancı para nakdi krediler ile dövize endekli kredilerinin toplamı ilgili hesap döneminin son iş günü itibarıyla 15 milyon ABD doları ve üstünde olan firmalar için oluşacaktır. Bu çerçevede yükümlülük yalnız nakdi krediler uyarınca belirlenecektir.

Leasing ve faktöring kredileri bildirim yükümlülüğü oluşturur mu?

Yönetmelik'in 5 inci maddesinin 1 inci fıkrası uyarınca yükümlülük, yurt içinden ve yurt dışından sağlanan yabancı para nakdi krediler ile dövize endekli kredilerinin toplamı ilgili hesap döneminin son iş günü itibarıyla 15 milyon ABD doları ve üstünde olan firmalar için oluşacaktır. Bu çerçevede leasing ve faktöring kredileri de bildirim yükümlülüğü oluşturacaktır.

Bildirim yükümlülüğünün belirlenmesinde anapara ve faiz tahakkuklarından hangisi esas alınacaktır?

Yükümlülüğün belirlenmesinde yalnız kredi anapara tutarları esas alınacak olup faiz tahakkukları yükümlülüğün belirlenmesinde dikkate alınmayacaktır.

Firmanın bildirim yükümlülüğü kapsamına ara dönemlerde girmesi durumunda bildirimler hangi dönemler itibarıyla gerçekleştirilecektir?

Yönetmelik'in 5 inci maddesinin 1 inci fıkrası uyarınca firma, veri formu ile talep edilen bilgileri, açıklama formuna uygun olarak Bankaya müteakip aydan itibaren bildirmekle yükümlüdür. Bu çerçevede geçmişe yönelik olarak raporlama yapılması beklenmemektedir.

Serbest bölgelerde faaliyet gösteren firmalar kapsama dâhil olacak mıdır?

Yönetmelik'in 5 inci maddesi ile belirlenen yükümlülük koşullarını sağlayan firmalar kapsama dâhil olacaktır. Bu çerçevede serbest bölgelerde faaliyet gösteren firmalar da kapsama dâhildir.

Yönetmelik kapsamında yükümlülük belirlenirken varsa TMS'lere göre hazırlanan tabloların esas alınacağı belirtilmektedir. TMS'lere göre hazırlanan finansal tablolar, grup şirketleri için konsolidasyon gerektirmektedir. Bu çerçevede yükümlülük belirlenirken bireysel finansal tablolar mı yoksa konsolide finansal tablolar mı kullanılacaktır?

SRVTS uygulamasında raporlama yükümlülüğü belirlenirken bireysel mali tablolar dikkate alınacak ve veri formları bireysel finansal tablolar kullanılarak doldurulacaktır. Ancak analiz ihtiyaçları doğrultusunda TCMB gerekli gördüğü durumlarda grup şirketleri bazında konsolide mali tabloları da ayrıca isteyebilir.

Bireysel mali tablo hazırlamayan firmaların bildirimleri nasıl gerçekleştirilecektir?

SRVTS uygulamasında raporlama yükümlülüğü bireysel mali tablolar üzerinden belirlenmektedir. Bildirimle yükümlü olan firmalar veri formlarını, bireysel finansal tablolarını kullanarak Yönetmelik'in 4 üncü maddesi ile tanımlanan raporlama çerçevesine göre hazırlayacaktır.